

30.09.2022

POL-2022-120674

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

HE 154/2022 vp / Asiantuntijapyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023**1 Taustaa**

Talousarvioesityksen poliisitointa koskevan luvun selvitysosan mukaan keskeiset toimintaympäristömuutokset liittyvät kotimaiseen ja kansainväliseen turvallisuustilanteeseen ja sen vaikutuksiin maailmanlaajuisesti, yhteiskunnallisesti ja poliisin toimialaan liittyen. Globaalin turvallisuusympäristön nopea muuttuminen lisää sisäisen ja kansallisen turvallisuuden uhkakuvia ja edellyttää poliisilta varautumista, ennakointia ja riittävän suorituskyvyn varmistamista. Yhteiskuntarauhan säilyttämiseksi pyritään torjumaan sellaiset hankkeet ja rikokset, jotka voivat vaarantaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

2 Yleistä

Nykyisen turvallisuustoimintaympäristön nopeat muutokset edellyttävät jatkuvaa ja ympärivuorokautista kykyä varautua vaikeasti ennakoitaviin tilanteisiin. Poliisi reagoi toimintaympäristön muutoksiin kohdistamalla toimenpiteet ja voimavarat turvallisuuden kannalta kriittisiin asioihin yhdessä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa turvallisuusriskien analysointiin, tietojohtoisuuteen ja oikeaan tilannekuvaan perustuen.

Poliisin vaste ja kyky reagoida äkillisiin vakaviin tilanteisiin on verrannollinen kentällä olevien poliisien määrään. Lisäksi poliisin käytettävissä olevan kaluston, välineiden, taktisen osaamisen ja koulutuksen on vastattava tämän päivän turvallisuusuuhkiin ja toimintaympäristön vaatimuksiin kaikilta osin. Resurssien mahdollistamissa puitteissa painotetaan myös rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennalta estämistä ja vähentämistä sekä palvelukyvyn ja näkyvyyden turvaamista.

3 Pääkaupungin erityispiirteet**3.1 Yleistä**

Helsinki on maan hallinnon, talouselämän ja kulttuurin keskus. Elinkeino- ja yritystoiminta on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Helsinki toimii myös työelämän, matkailun, vapaa-ajanvieton, liikenteen ja sivistystoimen keskuksena sekä kansallisten ja kansainvälisten ryhmien kohtaamispaikkana. Pääkaupungin toimintaympäristöön liittyvät muuttuvat tekijät vaikuttavat

olennaisesti Helsingin poliisilaitoksen tehtäviin ja resurssitarpeisiin sekä edellyttävät toiminnan painottamista yhä voimakkaammin ennalta estävään toimintaan. Lisäksi Helsingin poliisilaitoksella on vastattavana muista paikallispoliisin yksiköistä poikkeavia valtakunnallisia ja alueellisia erityistehtäviä. Näiden velvoitteiden vuoksi Helsingin poliisilaitoksella on sellaisia erillistä resursointia vaativia erityistoimintoja, joita ei ole muissa poliisin yksiköissä.

Helsingin poliisilaitoksen toiminta-alueella järjestetään säännöllisesti vuosittain runsaasti sellaisia tapahtumia, kuten valtiovierailuja, mielenosoituksia ja suuria yleisötilaisuuksia, joiden turvallisuusjärjestelyt edellyttävät poliisilaita mittavia panostuksia.

Lisäksi pääkaupunkiasemasta johtuen poliisilaitos resursoi diplomaattisiin kohteisiin ja diplomaattiseen koskemattomuuteen liittyviä turvaamistehtäviä, valtionjohdon suojaamiseen liittyviä tehtäviä sekä vastaa lähes viikoittain valtiovierailujen turvaamiseen liittyvistä tehtävistä.

4 Varautuminen ja valmiusyksikkötoiminta

Poliisin valmiusyksikkötoimintaan liittyvä toimintaympäristö on kenties rauhan ajan suurimman muutoksen kohteena. Muutokseen vastaamiseksi Helsingin poliisilaitos on osaltaan yhteistyössä Poliisihallituksen kanssa käynnistänyt valmiusyksikkötoiminnan kehittämisen taustatyön. Kehittämistyöllä on tarkoitus jatkossa ohjata valmiusyksikön koulutusta, hankintoja ja keskeisiä toiminnallisia ratkaisuja.

Tärkein valmiusyksikön kehittämistä ohjaava seikka, on osassa Eurooppaa vallitseva sotatila ja Venäjän mahdollinen ennalta arvaamaton toiminta Suomea kohtaan. Valmiusyksikön suorituskykyä arvioitaessa tulisi muuttuneessa turvallisuustilanteessa ottaa ensisijaisesti huomioon kansallisen turvallisuuden näkökulmasta valmiusyksikön kriisiajan tehtävät ja valtiollisen vaikuttamisen uhat. Poikkeusoloissa valmiusyksikön on kyettävä osaltaan reagoimaan seurausvaikutuksiltaan merkittäviin uhkiin, kun muiden viranomaisten kyvyt eivät ensivasteeseen ehdi tai sovellu. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi äkisti ilmennyt tarve, tai sellaiset tilanteet, jotka eivät vielä ole laajennettavissa muiden viranomaisten toimialaan.

Valtiollisen vaikuttamisen kontekstissa poliisin tehtävät ja toimivaltuudet luovat lisäksi puolustuksellisia velvoitteita, joihin on kyettävä vastaamaan, ja siten myös käytettävissä olevat mahdollisuudet valmiusyksikön ylläpitämiseen ja kehittämiseen ovat poikkeuksellisen perusteltuja.

Edellä mainittuun muuttuneeseen tilanteeseen liittyvä suorituskyvyn ylläpitäminen ja mittavasti lisääntynyt harjoitustoiminta muiden viranomaisten kanssa edellyttää vuonna 2023 henkilöstön lisärekrutointia ja suorituskyvyn varmistamiseen liittyvän kaluston ja suojarusteiden hankintoja. Ylimääräinen kustannusvaikutus poliisilaitoksen osalta tulee alustavien laskelmien mukaan olemaan vuodelle 2023 noin 900 000 euroa.

5 Mielenosoitukset

Helsingin poliisilaitoksen toimialueella järjestetään vuosittain yli 300 poliisin toimenpiteitä edellyttävää mielenosoitusta.

Mielenosoitusten osalta on huomattava, että niihin liittyviin turvaamistoimenpiteisiin ei yleensä voida varautua normaalin työvuorosuunnittelun keinoin, vaan niihin kohdennettava resurssi joudutaan osoittamaan usein valvonta- ja hälytystoiminnan päivittäisresurssista jopa välittömästi. Mielenosoitustapahtumiin usein liittyvää poliisilaitoksen joukkojenhallintaresurssia käytetään myös säännönmukaisesti muiden poliisilaitosten alueilla sijaitsevien tilanteiden, tapahtumien ja mielenosoitusten turvaamiseen.

Mielenosoitusten määriä niiden vuosittaisesta perusmäärästä on nostanut helmikuussa käynnistynyt Ukrainan sota. Helmikuun lopusta lähtien Helsingissä on järjestetty lähes viikoittain Ukrainan sotaan kytkeytyviä mielenosoituksia. Työaikakirjanpidon mukaan Ukraina -projektikoodille on kirjattu kuluvan vuoden aikana noin 10 henkilötyövuoden verran työaikaa. Suurin osa projektikoodille kohdennetusta työajasta on kertynyt mielenosoituksiin liittyvästä poliisitoiminnasta.

Erilaisten kriisien ja epävarmuuden lisääntyessä on ennakoitavissa, että ihmisten epäluottamus hallintoa ja tulevaisuutta kohtaan kasvavat. Edellä mainittu saattaa jatkossa mobilisoida laajojakin mielenosoituksia, joissa muiden tahojen lisäksi myös viranomaiset voidaan nähdä mielenilmaisun vastapuolena. Tilannetta voivat lisäksi pyrkiä hyödyntämään paitsi ideologiset ääriliikkeet, myös valtiolliset toimijat. Viitteitä viranomaisiin ja valtiollisiin toimijoihin kohdistetusta toiminnasta saatiin jo kuluvan vuoden helmikuussa järjestetyn Convoy -liikkeen usemman vuorokauden kestäneen mittavan mielenosoitustapahtuman yhteydessä. Tapahtumaan osallistui tuoloin myös ulkomaisia mielenosoittajia.

Energian hinnan kallistuminen, taloudellinen taantuma ja yhteiskunnallinen eriarvoistuminen tulevat aiheuttamaan enenevässä määrin yhteiskunnallista tyytymättömyyttä. Edellä mainitusta johtuen poliisilaitos on arvioinut, että mielenosoitusten määrä ja niihin sidottuna oleva poliisiresurssi tulee jatkossa mittavasti kasvamaan jo alkuvuodesta 2023.

6 Katujengit ja ennalta estävä erityistoiminta

Nuoret ja nuoret aikuiset tekevät väkivaltarikoksia usein yhdessä. Parin viime vuoden aikana pääkaupunkiseudulle on muodostunut useita nuorten miesten ryhmiä, joiden on havaittu ihannoivan väkivaltaista kulttuuria. Toimintaan kytkeytyy vahvasti myös huumausaineiden myynti ja levitys. Joillakin ryhmien jäsenillä on havaittu myös yhteyksiä perinteisempään järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Poliisin ennalta estävän erityistoiminnan (exit -toiminta) pyrkimyksenä on ennalta estää vakavaa rikollisuutta sekä siitä aiheutuvaa inhimillistä kärsimystä sekä taloudellista menetystä. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan toimintamallia voidaan kohdentaa sovelletusti myös katujengitoimintaan. Toimintamallina katujengeistä vapaaehtoisia irtautumishalukkaita henkilöitä tuetaan ja autetaan irtautumaan henkilölle itselleen sekä läheisilleen haital-

lisesta ympäristöstä ja vaikutuspiiristä. Jengitoiminnasta irtautumisen tukipalvelut voivat olla esimerkiksi irtautujan henkilökohtaisen turvallisuuden arviointia, turvallisuuden järjestelyjä, sosiaalisten olosuhteiden edistämistä tai oman rikoksettoman identiteetin vahvistamista.

Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan edellä mainitun työskentelymallin käynnistäminen ja sen toteuttamisen varmistaminen vuonna 2023 edellyttää kolmen henkilötyövuoden kohdentamista toimintaan.

Poliisipäällikkö
Poliisikomentaja

Lasse Aapio

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.